

РОЗДІЛ 10

СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 343.163

ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ПРОКУРОРОМ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЗА СТАТТЕЮ 229 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Родюкова Є.К.,

провідний науковий співробітник відділу досліджень проблем злочинності в економічній сфері
Науково-дослідний інститут Національної академії прокуратури України

У статті розглядаються способи отримання повної об'єктивної інформації прокурором в світлі нового Закону України «Про прокуратуру», спрямовані на виявлення правопорушень щодо незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару, передбаченого статтею 229 Кримінального кодексу України.

Ключові слова: знак для товарів і послуг, фірмове найменування, кваліфіковане зазначення походження товару, незаконне використання, повноваження прокурора, виявлення правопорушень, джерела інформації.

Rodyukova E.K. / ОСОБЕННОСТИ ВЫЯВЛЕНИЯ ПРОКУРОРОМ УГОЛОВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЙ ПО СТАТЬЕ 229 УГОЛОВНОГО КОДЕКСА УКРАИНЫ / Научно-исследовательский институт Национальной академии прокуратуры Украины, Украина

В статье рассматриваются способы получения полной объективной информации прокурором в свете нового Закона Украины «О прокуратуре», направленные на выявление правонарушений по незаконному использованию знака для товаров и услуг, фирменного наименования, квалифицированного указания происхождения товара, предусмотренного статьей 229 Уголовного кодекса Украины.

Ключевые слова: знак для товаров и услуг, фирменное наименование, квалифицированное указание происхождения товара, незаконное использование, полномочия прокурора, выявление правонарушений, источники информации.

Rodyukova E.K. / FEATURES PROSECUTOR DETECTION OF CRIMINAL OFFENSES UNDER ARTICLE 229 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE / Research Institute of the National Academy of Prosecution of Ukraine, Ukraine

The article highlights how to obtain a complete, objective information prosecutor, in the light of the new Law of Ukraine «On Prosecution» in the absence of provisions for the implementation of prosecution function of supervision of the observance of the rights and freedoms of man and citizen, observance of laws by executive authorities, local authorities, their officers and employees, to identify offenses for illegal use of the mark for goods and services, company name, qualified indications of origin under Article 229 of the Criminal Code of Ukraine. The conclusion on how to identify the prosecutor a criminal offense under Art. 229 of the Criminal Code of Ukraine and noted that the prosecutor can identify with a criminal offense, applications, communications; materials of trial materials and enforcement proceedings; information that became known to him during the exercise of powers relating to supervision of the observance of laws by conducting operational-search activity, inquiry and pre-trial investigation.

Identified ways to get information about a prosecutor and criminal tentative list of sources of information on criminal offense under Article 229 of the Criminal Code of Ukraine as:

- statements, reports committed a criminal offense;
- materials of handling civil, administrative, and economic cases of administrative, criminal offenses;
- operative information;
- received during the preliminary investigation of another criminal offense or during events staff operating units;
- materials from other ministries, such as materials of state supervision (control), for example, materials of controlled delivery;
- messages in the media, the Internet and other sources, such as articles published in the media etc.;
- analysis, synthesis, reports, handling information about the state of law;
- information database government (state registers).

Key words: mark for goods and services, trade name, qualified indication of origin, illegal use powers of the prosecutor, detection of offenses sources.

Цивільне та господарське законодавство України надає власнику права на об'єкти інтелектуальної власності широкий арсенал засобів захисту від порушень з боку інших осіб. Проте, певні правопорушення в цій сфері становлять небезпеку не лише для законних інтересів власників – об'єктів інтелектуальної власності, а й несуть загрозу суспільним і державним інтересам. Інтелектуальна власність на сьогодні стає стратегічно важливим чинником конкурентоспроможності національної економіки, розвитку високотехнологічних галузей промисловості, кваліфікованості робочої сили та досягнення високих стандартів життя [1, с. 2]. Тому, існує об'єктивна необхідність у правовому забезпеченні охорони засобів індивідуалізації виробників, товарів, робіт і послуг, зокрема й кримінально-правовими нормами. Кримінальну відповідальність за

незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару передбачено у ст. 229 Кримінального кодексу України (далі – КК України) [2].

Згідно з рішенням розширеного засідання колегії Генеральної прокуратури України від 25 грудня 2013 року «Про підсумки роботи органів прокуратури України у 2013 році та заходи, спрямовані на підвищення ефективності їх діяльності, основні завдання на наступний період» окремої уваги прокурорів вимагають питання захисту інтелектуальної власності. Крім того, у рішенні розширеного засідання колегії Генеральної прокуратури України від 02 серпня 2014 року звертається увага на те, що засобами прокурорського реагування потрібно домагатися виконання законів у сфері захисту конституційних засад підприємництва [3, с. 5].

Сьогодні реформування прокуратури в Україні відбувається у прийнятті нового Закону України «Про прокуратуру», в якому визначено правові засади організації прокуратури України, систему прокуратури, статус прокурорів, порядок здійснення прокурорського самоврядування, а також систему і загальний порядок забезпечення діяльності прокуратури.

Слід зазначити, що ст. 2 Закону України «Про прокуратуру» визначає функції прокуратури, водночас вона не містить положень щодо здійснення прокуратурою функції нагляду за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами, яка була одним із основних способів отримання достовірної інформації про порушення законів і виявлення правопорушень. Отже, на нашу думку, постала необхідність наукової розвідки щодо визначення інших способів виявлення прокурором кримінальних правопорушень, задля забезпечення вирішення актуальних проблем протидії незаконному використанню знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару, передбаченому ст. 229 КК України.

Окремі питання правової охорони незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару розглядаються в наукових працях таких вчених: Г. О. Андрушка, П. П. Андрушка, М. М. Агаркова, Ч. М. Азімова, І. А. Безклубого, П. С. Берзіна, В. О. Жарова, Я. О. Іолкіна, О. М. Мельник, О. Ю. Кашинцевої, І. Ю. Кожарської, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика, М. В. Паладія, О. О. Підпригори, В. Б. Харченко та інших. Однак у наукових роботах зазначених вчених окремої уваги не надавалось опрацюванню теми у визначенні способів отримання прокурором повної та об'єктивної інформації про кримінальні правопорушення за ст. 229 КК України.

Мета статті полягає у визначенні способів отримання повної та об'єктивної інформації прокурором про кримінальні правопорушення за ст. 229 КК України.

Відповідно до ст. 214 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування [4].

Виконання органами прокуратури завдань щодо виявлення кримінальних правопорушень за ст. 229 КК України передбачає наявність у них повної та об'єктивної інформації про порушення законів, яка уможливило систематичний аналіз стану, структури і динаміки, рівня латентності кримінальних правопорушень та численних обставин, які їм сприяють.

Способи отримання прокурором інформації про кримінальне правопорушення – це надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення від заявника до правоохоронного органу в ході самостійного виявлення прокурором з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

Отже, прокурор здійснює повноваження відповідно до вимог КПК України та Закону України «Про прокуратуру», починаючи з моменту надходження інформації про кримінальне правопорушення від заявника, потерпілого до правоохоронного органу та/або шляхом самостійного виявлення прокурором обставин, що фактично і є передумовою для початку досудового розслідування.

Суб'єктом подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення є заявник і потерпілий. Згідно з ч. 1 ст. 60 КПК України заявником є фізична або

юридична особа, яка звернулася із заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення і не є потерпілим.

Отже, фізична особа (заявник) – особа, яка є дієздатною, досягла 16 років, (віку, з якого настає кримінальна відповідальність за завідоме неправдиве повідомлення про вчинення правопорушення (ст. 383 КК України)).

Юридична особа (заявник) – це підприємство, установа, організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку (ст. 80 Цивільного кодексу України – далі ЦК України) [5]. Юридична особа може подати заяву лише через свого представника – фізичну особу. Заявником про кримінальне правопорушення виступає особа, що представляє інтереси підприємства, установи, організації. Це її керівник або інша, уповноважена законом або установчими документами особа, зокрема, працівник юридичної особи за довіреністю, а також особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні (ст. 58 КПК України).

Письмові заяви, повідомлення, які надходять від юридичних осіб, повинні мати реквізити цієї юридичної особи, відомості про місце її фактичного знаходження, дані про контактний зв'язок (телефон, факс, електронна пошта тощо). Повідомлення юридичних осіб підписує їх керівник, інша уповноважена особа, представник за довіреністю, повноваження яких повинні бути підтверджені належним чином оформленими документами. Так, якщо представником юридичної особи є її керівник чи інша уповноважена законом або установчими документами особа, підтвердженням їх повноважень є копії установчих документів юридичної особи – статут або договір між учасниками товариства, установчий акт установи. Повноваження працівника юридичної особи підтверджуються довіреністю (ст. 58 КПК України).

Відповідно до ст. 246 ЦК України довіреність від імені юридичної особи видається її органом або іншою особою, уповноваженою на це її юридичними документами, та скріплюється печаткою цієї юридичної особи.

Потерпілий – це фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій завдано майнової шкоди як визначено у ст. 55 КПК України. Потерпілими можуть бути як громадяни України, так й іноземці та особи без громадянства.

Отже, суб'єктами подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення є: потерпілий (особа, яка подала заяву про вчинення щодо неї кримінального правопорушення) і заявник (особа, яка звернулася із заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення, скоєне стосовно іншої фізичної або юридичної особи). Слід зазначити, що відповідно до ст. 55 КПК України права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення.

Самостійне виявлення прокурором з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, відповідно до Закону України «Про прокуратуру», може бути результатом реалізації повноважень щодо здійснення процесуальних дій з метою захисту інтересів громадянина або держави в суді, під час якого йому стало відомо обставини, що можуть свідчити про кримінальне правопорушення передбачене, ст. 229 КК України.

На нашу думку, окремо слід зупинитись на способі виявлення кримінального правопорушення під час реалізації такої функції прокуратури як представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом [6].

Отже, прокурор здійснює представництво в суді:

– інтересів громадянина (громадянина України, іноземця або особи без громадянства) у випадках, якщо така особа не спроможна самостійно захистити свої порушені

чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати права, свободи і інтереси такої особи, не здійснюють або неналежним чином здійснюють її захист;

– законних інтересів держави у разі порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу.

Крім того, слід зазначити, що прокурор має право отримувати інформацію, яка на законних підставах належить цьому суб'єкту, вилучувати та отримувати від нього матеріали та їх копії виключно з метою встановлення наявності підстав для представництва інтересів держави в суді у випадку, якщо захист законних інтересів держави не здійснює або неналежним чином здійснює суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження [6].

Таким чином, прокурор може отримати відомості щодо кримінального правопорушення за ст. 229 КК України під час встановлення наявності підстав для представництва інтересів держави в суді.

Відповідно до ч. 7 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру», якщо під час здійснення процесуальних та інших дій, спрямованих за захист інтересів громадянина або держави в суді, прокурору стала відома інформація про ознаки адміністративного чи кримінального правопорушення, то він зобов'язаний здійснити передбачені законом дії щодо порушення відповідного провадження.

Інформація про обставини, що можуть свідчити про наявність ознак кримінального правопорушення, передбаченого ст. 229 КК України, може бути виявлена під час:

- вступу прокурора у справу, порушену за позовом (заявою, поданням) іншої особи, на будь-якому етапі судового провадження;
- участі у розгляді справи в суді;
- ознайомлення з матеріалами справи в суді та з матеріалами виконавчого провадження.

Слід зазначити, якщо під час здійснення процесуальних та інших дій, спрямованих за захист інтересів громадянина або держави в суді, прокурору стала відома інформація про ознаки адміністративного чи кримінального правопорушення, то він зобов'язаний здійснити передбачені законом дії щодо порушення відповідного провадження.

Крім того, самостійне виявлення прокурором джерел обставин, що можуть свідчити про вчинення криміналь-

ного правопорушення, відповідно до Закону України «Про прокуратуру», може відбутися під час реалізації повноважень щодо здійснення нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, у формі процесуального керівництва.

Повноваження прокурора під час здійснення нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство регламентуються Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та КПК України.

Таким чином, слід зазначити, що джерелом самостійного отримання інформації прокурором про ознаки кримінального правопорушення за ст. 229 КК України може бути інформація, яка стала йому відома під час досудового розслідування іншого кримінального правопорушення або під час проведення заходів співробітниками оперативних підрозділів.

Резюмуючи викладене щодо способів виявлення прокурором кримінального правопорушення, передбаченого ст. 229 КК України, зазначимо, що прокурор може виявити кримінальне правопорушення із: заяв, повідомлень; матеріалів розгляду справи в суді та матеріалів виконавчого провадження; інформації, яка стала йому відома під час реалізації повноважень щодо здійснення нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство. З урахуванням визначених способів отримання прокурором інформації про кримінальне правопорушення, маємо можливість визначити й орієнтовний перелік джерел інформації про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 229 КК України, а саме:

- заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення;
- матеріали розгляду судами цивільних, адміністративних, господарських справ та справ про адміністративні, кримінальні правопорушення;
- оперативна інформація;
- матеріали, отримані під час досудового розслідування іншого кримінального правопорушення або під час проведення заходів співробітниками оперативних підрозділів;
- матеріали з інших міністерств та відомств, наприклад, матеріали органів державного нагляду (контролю), наприклад, матеріали проведення контрольних закупок;
- повідомлення у ЗМІ, мережі Інтернет та в інших джерелах, наприклад, статті, опубліковані у ЗМІ тощо;
- аналізи, узагальнення, звіти, опрацювання інформації про стан законності;
- інформаційні бази даних державних органів (державні реєстри).

ЛІТЕРАТУРА

1. Харченко В. Б. Кримінально-правова охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні : перспективи розвитку та гармонізації з європейським законодавством : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук за спец. : 12.00.08 «кримінальне право та кримінологія ; кримінально-виконавче право» / В. Б. Харченко ; Харківський національний університет внутрішніх справ. – Х., 2011. – 36 с.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
3. Методичні рекомендації з питань протидії незаконному використанню знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229 КК України) / [О. В. Вітрук, Н. М. Гадіон, О. З. Гладун та інш.]. – К. : Національна академія прокуратури України, 2014. – 44с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року №4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page7>.
5. Цивільний кодекс України : Закон України від 13 січня 2003 року №435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
6. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року. – К. : Алерта, 2014. – 100 с.